

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 143/2021-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Magdolenom, Farská 50, Nitra, proti postupu Okresnej prokuratúry Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Pn 638/19/1103 a jej uzneseníu z 29. januára 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 1. júna 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresnej prokuratúry Bratislava III (ďalej len „okresná prokuratúra“) označeným v záhlaví tohto uznesenia a postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnej prokuratúre na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresná prokuratúra napadnutým uznesením zamietla podľa § 193 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava III (ďalej len „polícia“) pod ČVS: ORP-1155/3-VYS-B3-2018 z 26. novembra 2019, ktorým bola odmietnutá vec trestného oznámenia sťažovateľa pre podozrenie zo spáchania viacerých trestných činov ním označenou osobou.

3. Proti napadnutému rozhodnutiu podal 24. februára 2020 sťažovateľ žiadosť o jeho preskúmanie podľa príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. 11/2019 z 28. novembra 2019

o postupe prokurátorov pri vybavovaní žiadostí o preskúmanie zákonnosti v predsúdnom trestnom konaní (ďalej len „príkaz“), ktorú Krajská prokuratúra v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) vybavila upovedomením č. k. 1Kn/217/20/1100 z 25. marca 2020 o jej odložení bez prijatia prokurátorského opatrenia.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti uzneseniu okresnej prokuratúry z 29. januára 2020 podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že polícia odmietla jeho trestné oznámenie bez toho, aby sa v spise nachádzal návrh sťažovateľa na vykonanie dokazovania, ktorý podal prostredníctvom právneho zástupcu 7. októbra 2019, v ktorom predložil ako dôkazný prostriedok notársku zápisnicu o okolnostiach týkajúcich sa predmetu vyšetrovania a navrhol v ňom aj vypočutie svedkov. Polícia podľa sťažovateľa rozhodla na podklade neúplného spisového materiálu.

5. Sťažovateľ nesúhlasí s názorom okresnej prokuratúry, že napriek absencii návrhu na vykonanie dôkazov vo vyšetrovacom spise tento nedostatok nespôsobil nezákonnosť rozhodnutia polície, keďže podanie obsahujúce listinný dôkaz s priamym svedectvom bolo zo strany orgánov činných v trestnom konaní ignorované.

6. Sťažovateľ okresnej prokuratúre, ako aj krajskej prokuratúre vytýka, že tieto nereagovali na jeho argumentáciu, nevysvetlili príčinu stavu, aký nastal, a nepokúsili sa o nápravu, keď predloženie dôkazu bolo riadne zrealizované, ale napriek tomu bolo konanie ukončené tak, že sa tento dôkaz vo vyšetrovacom spise vôbec nenachádzal.

7. Napadnuté uznesenie okresnej prokuratúry sťažovateľ považuje za arbitrárne, nepresvedčivé a nepreskúmateľné, zasahujúce do jeho základného práva na inú právnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K splneniu zákonom ustanovenej náležitosti včasného podania ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd predovšetkým skúmal splnenie zákonnej podmienky včasného podania ústavnej sťažnosti v zmysle § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), keďže napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené zjavne skôr ako dva mesiace pred podaním ústavnej sťažnosti, o čom svedčí skutočnosť, že o jeho preskúmanie podľa príkazu požiadal nadriadenú prokuratúru už 24. februára 2020, teda v tom čase mu obsah napadnutého rozhodnutia musel byť známy. Včasnosť podania ústavnej sťažnosti sťažovateľ odvodzuje od momentu doručenia mu upovedomenia krajskej prokuratúry č. k. 1Kn/217/20/1100 z 25. marca 2020 o odložení jeho žiadosti podanej podľa príkazu bez prijatia prokurátorského opatrenia, ku ktorému došlo 2. apríla 2020. Napriek skutočnosti, že žiadosť podľa príkazu nemožno bez výhrad považovať za taký právny prostriedok na ochranu základných práv a slobôd sťažovateľa, ktorý by mu priznával priamo zákon a ktorý by bol sťažovateľ povinný využiť predtým, ako sa obráti na ústavný súd (v zmysle významu § 132 zákona o ústavnom súde), ústavný

súd predsa len akceptoval postup sťažovateľa a jeho ústavnú sťažnosť neodmietol ako podanú oneskorene, pretože nemožno vylúčiť ani skutočnosť (a prax prokuratúry o tom jednoznačne svedčí), že aj v takomto konaní je možné dosiahnuť adekvátnu ochranu základných práv a slobôd osôb, ktoré tento inštitút využijú. O takýchto účinkoch žiadosti podľa príkazu bol rovnako presvedčený aj sťažovateľ.

III.2. Prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa na inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny) a porušenie jeho práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením okresnej prokuratúry, ktorým zamietla sťažnosť proti uzneseniu polície o odmietnutí veci trestného oznámenia sťažovateľa.

10. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou pripomína, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

11. Okresná prokuratúra k sťažnostnej argumentácii sťažovateľa v napadnutom rozhodnutí uviedla, že ak vyšetrovateľ polície po prijatí trestného oznámenia nepostupoval v súlade s názormi či návrhmi sťažovateľa (ako oznamovateľa) uvedenými v trestnom oznámení a nehodnotil zabezpečené dôkazy v zhode s jeho predstavou, táto skutočnosť nemohla byť dôvodom na zrušenie napadnutého uznesenia a rovnako nemohlo byť kasačným dôvodom samo osebe to, že vyšetrovateľ polície nevykonal všetky dôkazy, ktoré podľa názoru sťažovateľa vykonať mal alebo mohol. Okresná prokuratúra uznala, že vyšetrovací spis neobsahoval návrh na vykonanie dôkazov (výsluchov svedkov) predložený sťažovateľom, tento nedostatok však podľa okresnej prokuratúry nespôsobil nezákonnosť uznesenia polície. V zhode s vyšetrovateľom polície okresná prokuratúra vyhodnotila trestné oznámenie sťažovateľa ako všeobecné, obsahujúce iba úvahy o tom, že sťažovateľom označená osoba spáchala, resp. mohla spáchať niektorý z ním vymenovaných trestných činov.

12. Podstata skutkov, pre ktoré podal sťažovateľ trestné oznámenie, podľa okresnej prokuratúry spočívala v spornej pôžičke, ktorá mala byť poskytnutá sťažovateľovi v sume 289 000 eur obchodnou spoločnosťou, predsedom predstavenstva ktorej bola práve osoba, proti ktorej trestné

oznámenie sťažovateľa smerovalo. Sťažovateľ ako záruku vrátenia pôžičky mal vystaviť v prospech obchodnej spoločnosti zmenku na sumu 330 000 eur, ktorú však považoval za falošnú a účel samotnej platby v sume 289 000 eur v celom rozsahu spochybňoval. Skutkové okolnosti, z ktorých má vyplývať nárok na zaplatenie uvedenej finančnej čiastky sťažovateľom a ktoré ho viedli k podaniu trestného oznámenia, mali byť predsedom predstavenstva obchodnej spoločnosti uvedené 23. mája 2018 na pojednávaní pred Okresným súdom Nitra v konaní vedenom pod č. k. 29CmZm/13/2012 a tieto tvrdenia boli podľa názoru sťažovateľa priznaním sa predsedu predstavenstva k spáchaniu viacerých trestných činov.

13. Okresná prokuratúra poukázala na skutočnosť, že okrem rôznych písomností preukazujúcich to, akým spôsobom bola v účtovníctve obchodnej spoločnosti vedená pohľadávka vo vzťahu k pôžičke poskytnutej sťažovateľovi, ako aj vystavená predmetná zmenka, vyšetrovací spis obsahoval aj obžalobu prokurátora Krajskej prokuratúry V Trnave pod č. k. Kv 21/13/2200 z 31. marca 2015 podanú Okresnému súdu v Galante (sp. zn. 29T/59/2015), podľa ktorej sa naopak práve sťažovateľ mal dopustiť obzvlášť závažného zločinu podvodu na tom skutkovom základe, že od predsedu predstavenstva obchodnej spoločnosti vylákal poskytnutie pôžičky 289 000 eur, ktorú mal vrátiť do jedného mesiaca v sume 330 000 eur. Z odôvodnenia obžaloby tiež vyplývalo, že po vypracovaní znaleckého posudku [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], na ktorý sťažovateľ poukazoval vo svojej sťažnosti, bol v predmetnej trestnej veci vypracovaný znalecký posudok aj znaleckým ústavom, ktorým bolo jednoznačne preukázané, že sporné podpisy na zmenke vyhotovil obvinený - sťažovateľ. Okresná prokuratúra uviedla, že znaleckým skúmaním nebola zistená manipulácia so zmenkou a znalecký ústav nesúhlasil so závermi uvedenými v posudku [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktoré hodnotí ako nesprávne. Znalecký ústav sa pritom vysporiadal aj s ďalším posudkom [REDAKOVANÉ], od ktorého záverov sa odchýlil k jednoznačnosti, pretože zistené znaky mali dostatočne vysokú identifikačnú hodnotu na podanie jednoznačného záveru skúmania.

14. V danej súvislosti podľa okresnej prokuratúry nebol žiaden dôvod na to, aby sa vyšetrovateľ polície v „novom“ trestnom konaní zaoberal ďalším znaleckým skúmaním pravosti predmetnej zmenky a akokoľvek opätovne preukazoval, resp. vyvracal skutočnosti, ktoré už boli riadne zistené a preukázané v inej trestnej veci, navyše, aby tak v tejto súvislosti konal výlučne na základe návrhu sťažovateľa, ktorý je v súčasnosti zároveň trestne stíhaný v súvislosti s identickým skutkom.

15. S prihliadnutím na uvedenú, celkom zásadnú skutočnosť okresná prokuratúra považovala za potrebné v zhode s vyšetrovateľom polície prijať záver, že všetky podozrenia zo spáchania ďalších trestných činov, ktoré mali mať svoj základ vtom, že sťažovateľovi žiadna pôžička údajne poskytnutá nebola a žiadnu zmenku v tejto súvislosti nevystavil, sú založené iba na domnienkach či predpokladoch oznamovateľa, ktoré však v danom štádiu konania neodôvodňujú iný postup ako odmietnutie veci.

16. Orgán činný v trestnom konaní podľa okresnej prokuratúry nie je oprávnený začínať trestné stíhanie vo veci v takýchto prípadoch, pretože by musel skutkovú vetu založiť na ničím nepotvrdennej skutočnosti (domnienke oznamovateľa), teda neprípustne by musel „vytvárať“ skutkové vety a im potom prispôbovať dokazovanie. Takýto postup by bol však v rozpore so zákazom ľubovôle štátnych orgánov.

17. Okresná prokuratúra sa stotožnila s logicky a primerane odôvodneným názorom vyšetrovateľa polície, podľa ktorého z ničoho nevyplývalo, že skutok, pre ktorý bolo podané trestné oznámenie,

vykazuje znaky ktoréhokol'vek zo s'ťažovateľom vymenovaných trestných činov, ani žiadneho iného trestného činu uvedeného v osobitnej časti Trestného zákona.

18. Odmietnutie veci podľa názoru okresnej prokuratúry odôvodňovali aj skutočnosti uvedené v už spomenutej obžalobe prokurátora Krajskej prokuratúry v Trnave, a to napriek tomu, že sa o tejto obžalobe s'ťažovateľ v trestnom oznámení vôbec nezmenil a, naopak, v rozpore so skutočnosťou trestné oznámenie koncipoval spôsobom, že sa až 23. mája 2018 na hlavnom pojednávaní vedenom pred Okresným súdom Nitra dozvedel skutkové okolnosti, z ktorých má vyplývať nárok žalobcu na zaplatenie žalovanej sumy 330 000 eur.

19. Napokon okresná prokuratúra konštatovala, že pokiaľ podľa s'ťažovateľa existujú akékoľvek dôkazy, ktoré spochybňujú samotnú podstatu skutku, pre ktorý bol na podklade obžaloby prokurátora Krajskej prokuratúry v Trnave postavený pred súd, môže tieto dôkazy a s nimi súvisiace úvahy predkladať a prezentovať v rámci svojej obhajoby na konajúcom všeobecnom súde, na ktorom sa predmetné trestné konanie vedie.

20. Z uvedeného vyplýva, že okresná prokuratúra v podstate potvrdila s'ťažovateľom tvrdenú okolnosť, že vyšetrovateľ polície o jeho trestnom oznámení rozhodol bez toho, aby sa v príslušnom spise nachádzal návrh na vykonanie ďalších dôkazov spolu s predložením notárskej zápisnice o osvedčení vyhlásenia [REDACTED].

21. Takýto stav ústavný súd bez potreby ďalšieho podrobného odôvodňovania považuje jednoznačne za nesprávny a neželaný a orgány činné v trestnom konaní sú povinné chybám podobného charakteru predchádzať, aby boli v čo najväčšom rozsahu v ich konaniach eliminované. Napriek tomu však bolo úlohou ústavného súdu ako ochrancu ústavnosti (nie zákonnosti) skúmať, či uvedené pochybenie bolo spôsobilé zasiahnuť do základného práva s'ťažovateľa na súdnu ochranu, resp. na spravodlivý proces.

22. Ústavný súd stabilne judikuje, že nepristupuje k vyhoveniu ústavnej s'ťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu došlo, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi namietaným porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala podstatný dosah (IV. ÚS 320/2011). V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že nie každé porušenie zákona zo strany orgánu verejnej moci má automaticky za následok porušenie ústavou garantovaného základného práva, v danom prípade predovšetkým základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) vrátane práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (IV. ÚS 104/2012, I. ÚS 9/2013, IV. ÚS 629/2012, II. ÚS 372/2012, II. ÚS 373/2012, I. ÚS 522/2017).

23. V okolnostiach s'ťažovateľovej veci sa pre posúdenie jej merita javí ako relevantná tá skutočnosť, že okresná prokuratúra dostatočne jasne a presvedčivo odôvodnila, prečo bolo potrebné trestné oznámenie s'ťažovateľa odmietnuť, a to uvedením všetkých zodpovedajúcich skutočností týkajúcich sa práve podstaty trestného oznámenia. Dôvody okresnej prokuratúry ústavný súd nepovažuje za potrebné znovu opakovať, dopĺňať ani vysvetľovať, pretože sú zrozumiteľné, logické a zjavne založené na racionálnej úvahe, podložené dôkazmi vyplývajúcimi z dôkazných prostriedkov zabezpečených v konaní pred začatím trestného stíhania.

24. Ústavný súd pri posúdení aktuálnej s'ťažnosti vychádzal aj zo svojej ustálenej judikatúry, že právo fyzickej osoby na začatie trestného konania voči označenej osobe na základe podaného trestného oznámenia nepatrí medzi základné práva a slobody podľa druhej hlavy ústavy a ani ho

nemožno odvodiť z niektorého zo základných práv alebo slobôd (porov. II. ÚS 42/00, II. ÚS 398/09, III. ÚS 233/2010, IV. ÚS 423/09). Ústavný súd tiež vyslovil, že súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) nie je ani právo jednotlivca, aby na základe jeho trestného oznámenia bol orgán prokuratúry povinný podať obžalobu voči označeným osobám. Takéto základné právo nie je upravené ani v ústave, ani v Trestnom poriadku (porov. I. ÚS 126/06, II. ÚS 526/2013, III. ÚS 16/06, IV. ÚS 17/09).

25. Ani z čl. 6 dohovoru (pokiaľ je jeho aplikovateľnosť založená na trestnom oznámení voči tretej osobe) nevyplýva právo na začatie a vedenie trestného stíhania proti tretej osobe alebo právo na jej odsúdenie v trestnom konaní [porov. Dziedzic v. Poľsko, č. 50428/99, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 25. 11. 2003, bod 6; Helmers v. Švédsko, č. 11826/85, rozsudok ESLP z 29. 10. 1991, bod 29; Kusmierek v. Poľsko, č. 10675/02, rozsudok ESLP z 21. 9. 2004, bod 48].

26. Ústavný súd si je vedomý toho, že závery uvedenej judikatúry priamo „neospravedlňujú“ pochybenie vyšetrovateľa polície, na ktorom bola ústavná sťažnosť založená, avšak v spojení s odôvodnením rozhodnutia okresnej prokuratúry, zvýrazňujúc váhu dôkazov vykonaných v inom trestnom konaní a prebiehajúce iné trestné konanie týkajúce sa totožného skutku, nedosahuje nedostatok spôsobený vyšetrovateľom polície takú kvalitu, aby bolo možné konštatovať porušenie základného práva sťažovateľa na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a uznesením okresnej prokuratúry č. k. 1 Pn 638/19/1103 z 29. januára 2020.

27. S prihliadnutím na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

28. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu